

CLÁSAIL CHOIBHNEASTA NACH CLÁSAIL AIDIACHTACHA

28.1 Is iomaí saghas clásal coibhneasta atá ann nach clásal aidiachtach. Dála na gclásal aidiachtach is féidir iad a roinnt ina dhá n-aicme de réir mar is díreach nó neamhdhíreach na míreanna coibhneasta atá iontu. Is iad na clásail dhíreacha is coitianta go mór sa chaibidil seo. Taobh amuigh den chlásal coibhneasta leithleach bíonn cónasc (focal nó frása) in ionad an réamhtheachtaí de ghnáth.

AN CLÁSAL COIBHNEASTA DÍREACH DEARFACH: PRÍOMHSHAGHSANNA

28.2 An clásal copail each leithleach

Tá cur síos ar an gclásal seo in **16.50-62**, agus tá cuntas in **27.8, 27.9, 27.10** go háirithe ar na cásanna ina dtagann an forainm ceisteach roimhe. Seo roinnt samplaí eile: *is mairg a bhíonn gan chara*; *[is] magadh a tosaíodh a dhéanamh*; *céard a bhí fonn ar an rialtas a dhéanamh?* *cad a bheadh na Sasanaigh i riocht a rá?* *an eol duit cé acu a thiocfaidh siad nó a fhanfaidh siad?*

28.3 Clásail ina bhfuil *chomh* + aidiacht (nó dobhriathar) + *agus* (nó *is*)

□ clásal ainmfhoclach: *bhí ionadh orm chomh fuar is a bhí an aimsir*

□ clásal ama: *tháinig sé chomh luath is a glaodh air*

□ clásal imthoisceach: *ní ceart é a cháineadh agus chomh maith is a d'oibrigh sé*

□ clásal faomhach: *d'oibrigh sé chomh maith is a bhí sé in ann*

□ clásal cuimsitheach: *chomh fada is atá léite agam tuigim é.*

28.4 Clásail ina bhfuil an t-ainm teibí céime

□ clásal ainmfhoclach: *bhí ionadh orainn a fhuair a bhí sé*

□ clásal cúise: *ní fhéadfainn éirí ar mhéad is a bhí de thuirse orm*

□ clásal imthoisceach: *tá moladh ag dul dó agus a fheabhas a d'oibrigh sé*

□ clásal neamhchúiseach: *dá olcas a ritheann tusa is measa mise.*

28.5 Clásail chomparáideacha ina bhfuil an múnla *oiread* [+ ainmfhocail] + *agus* [nó *is*]:
níl oiread [airgid] aige agus a cheapfá; tá a thrí oiread agam agus a theastaíonn uaim; tá a oiread fuatha aige ort is atá de chion agatsa air.

28.6 Clásail ina bhfuil *mar* (dobhriathar)

□ clásal ainmfhoclach: *chonaic sé mar a bheadh beacán ábhalmhór ag éirí aníos as an bhfarraige*

□ clásal comparáideach: *rinne sé mar a rinne a athair.*

Sórt clásail chomparáidigh is ea an clásal ainmfhoclach úd thuas leis.

28.7 Clásail dar tús *conas*, *nuair*, *cathain*, *fad*, *ná* (ar lorg aidiachta breischéime)

□ príomhchlásal: *conas tá an tsláinte agat? cathain a thiocfaidh tú?*

□ clásal ainmfhoclach: *níl a fhios agam conas a d'éirigh leis*

□ clásal ama: *éirigh nuair a thiocfaidh sé isteach; d'éalaigh sé fad a bhí mé amuigh*

□ clásal cuimsitheach: *ní baol dó fad a fhanfaidh sé ciúin*

□ clásal comparáideach: *tá sé níos fearr ná [mar] a bhí sé inné.*

28.8 Nóta ar *conas*

Tá difríocht brí idir *conas a* agus *conas go*.

Mhíniigh sé dom conas a rinneadh é [= an chaoi a ndearnadh é].

Dúirt sé liom conas go ndearnadh é [= mar a tharla go ndearnadh é].

AN CLÁSAL COIBHNEASTA DÍREACH DIÚLTACH

28.9 Cuireann na figiúirí lúibfnithe in iúl cad iad na hailt ina bhfuil clásail dhearfacha ag freagairt do na clásail dhiúltacha: *is mairg nach n-éistfeadh leis* (28.2); *is mé nach mbíonn tuirseach* (28.2); *chomh fada is nach bhfeicfear mé táim slán* (28.3); *tá oiread aige is nach mbeidh ídithe go deo* (28.5); *lean sé den obair mar nach gcloisfeadh sé mé* (28.6); *d'inígh mé nuair nár tháinig sé* (28.7).

AN CLÁSAL COIBHNEASTA NEAMHDHÍREACH

28.10 Cuireann na figiúirí lúibfnithe in iúl cad iad na hait ina bhfuil clásail dhíreacha ag freagairt do na clásail neamhdhíreacha. (Tá cló trom ar an réamhtheachtaí agus ar an iartheachtaí más ann dóibh): *is mairg arbh éigean dúinn cur suas leis (28.2); bhí sé ina ghasúr chomh breá is ar leag tú do shúil riamh air (28.3); bhí sí ar mhaidin chomh léanmhar is a raibh tú amuigh riamh ann (28.3); tá oiread agam is nach féidir a n-áireamh (28.5); fan mar a bhfuil tú (28.6).*

28.11 Úsáidtear trí leagan choibhneasta sa chlásal faomhach dar tús *dá* + ainm teibí céime: *dá mhéad a thugtar dó níl sé sásta; dá mhéad dá dtugtar dó níl sé sásta; dá mhéad a dtugtar dó níl sé sásta.*

Más bí an briathar, is iad seo na leaganacha: *dá fheabhas dá bhfuil sé níl sé maith go leor, dá fheabhas[mar] atá sé níl sé maith go leor.*

Nó úsáidtear frása in ionad clásail: *dá fheabhas é níl sé maith go leor.*

28.12 Mar

Féach na difríochtaí foirme agus brí i dtosach na bhfochlásal sna habairtí seo a leanas:

gheobhaidh tú thíos sa trá í mar a mbíonn sí ag súgradh; ní maith léi an sioc mar bíonn sí fuar lena linn; gan bhróg ná stoca, sin mar a bhíonn sí.

mar a mbíonn = áit a mbíonn; *mar bíonn* = óir bíonn; *mar a bhíonn* = an riocht ina mbíonn.